

# BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICESCĂ, ȘCOLARĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

## ABONAMENTUL:

Pe un an ..... 10 Lei.  
Pe jumătate de an ..... 5 Lei.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ:  
DUMINECA.

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA:  
Arad, Strada EMINESCU Nr. 35.  
Telefon pentru oraș și comitat Nr. 208.

Nr. 4080/1921.

## IOAN,

din îndurarea lui Dumnezeu dreptcredinciosul Episcop al Aradului, Ienopolei și al Hălmașului, precum și al părților adnexate din Bănatul-Timișan.

*Iubitului cler și tuturor credincioșilor din eparhia Aradului, dar și pace dela Dumnezeu Tatăl și Domnul nostru Isus Hristos, împreună cu salutarea noastră arhierescă!*

„Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bunăvoire”.  
(Luca 2, 14.)

*Iubiților mei fii sufletești!*

Astăzi prăznuim pomenirea Nașterii Domnului și Mântuitorului nostru Hristos, una dintre cele mai frumoase și însemnate sărbători ce le avem; astăzi prăznuim desrobirea sufletului omenesc din lanțurile păcatului neascultării și tot astăzi sărbătorim împăcarea omului cu Dumnezeu, creatorul său.

Prăznicul de astăzi este începutul tuturor sărbătorilor și mântuirii noastre; este sărbătoarea păcii și a dragostei lui Dumnezeu către oameni.

„Așa a iubit Dumnezeu lumea, încât și pe Fiul său unul născut l-a dat, ca tot cine crede în El să nu piară, ci să aibă viață vecinică”. (Ioan 3, 16.)

Mântuitorul Hristos pentru noi oamenii și pentru a noastră mântuire s'a pogorât din ceriu, s'a întrupat dela Duhul sfânt și din Maria fecioara și s'a făcut om, ca să înoiască firea omenească cea stricată prin păcat și să ne arete credința și cunoștința luminei adevărate.

Iată pentru ce este ziua aceasta atât de frumoasă și însemnată; iată pentru ce s'au bucurat la Nașterea Domnului în gerii din ceriu cântând: „Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace și între oameni bunăvoire” (Luca 2, 14); iată pentru ce se bucură de Nașterea Domnului și Mântuitorului nostru Hristos bogații, săracii, tinerii și bătrânii deopotrivă.

Și împreună cu voi, iubiților mei fii sufletești, mă bucur și eu, și bucuria mea este îndoit de mare, pentru că mi s'a dat nou prilej să petrec cu duhul meu între voi și în legătură cu acest praznic să vă pot da unele învățături bune și

folositoare pentru fericirea și mântuirea voastră și a copiilor voștri.

*Iubiților mei fii sufletești!*

Domnul și Mântuitorul nostru Hristos a restabilit legătura sfântă între om și Dumnezeu; ne-a arătat, cum trebuie să fie omul adevărat după chipul și asemănarea lui Dumnezeu și ne-a învățat, cum să viețuim, ca să putem fi îndestuiți și fericiți în viața aceasta și în cea viitoare.

Însă bunul Dumnezeu în adâncă sa înțelepciune astfel a orânduit, că pentru fericirea și mântuirea noastră trebuie să conlucrăm și noi însine, adică să urmăm învățăturilor lui și să practicăm virtuțile creștinești, pentru că nădejdea de bine își are de temei faptele dragostei emaneate din credința adevărată.

Mântuitorul Hristos ne-a învățat, să iubim pe Domnul Dumnezeu, din toată inima, din tot sufletul și din tot cugetul, pentru că: „Toată darea cea bună și tot darul desăvârșit de sus este coborând dela Părintele luminilor” (Ap. Iacov 1, 17). „De n'ar zidi Domnul casa bunătăților, înzădar s'ar osteni, cei ce o zidesc; de n'ar păzi Domnul cetatea, îndeşert ar priveghia, cei ce o păzesc, înzădar vă sculați dimineața și priveghiați până târziu” (Ps. 127).

Pe Dumnezeu însă îl vom iubi, dacă vom plini voia lui: „Cel ce are poruncile mele și le păzește, acela este, carele mă iubește” — zice Mântuitorul Hristos. (Ioan 14, 21.)

Fiecare creștin să-și examineze în-suși cugetele, inima și faptele, și va afla, că în ce măsură iubește pe Dumnezeu și cum împlinește poruncile lui.

„Fiilor — zice ap. Ioan — să nu iubim cu cuvântul, nici cu limba, ci cu fapta și cu adevărul” (ap. Ioan 3, 18).

Deci să nu plecăm înaintea lui Dum-

nezeu numai genunchii, să nu ne rugăm numai cu buzele, ci și cu mintea și cu sufletul, pentru că Duh este Domnul și cel ce se închină lui, se cade să se închine cu duhul și cu adevărul.

Cel ce nu iubește pe Dumnezeu, care este a tot înțelept, a tot bun, a tot drept și a tot sfânt, acela nu iubește nici adevărul, nici dreptatea, nici sfințenia, nici curăția sufletului și a trupului, și nu iubește nici cinstea și binefacerea.

Și ne-a învățat Mântuitorul Hristos, să iubim pe deaproapele nostru, ca pe noi însine, pentru că toți suntem fiii lui Dumnezeu, iar noi între noi suntem frați.

Cine nu iubește pe deaproapele său, acela nici pe Dumnezeu nu iubește.

„Dacă va zice cineva, că iubește pe Dumnezeu, iar pe aproapele îl urește, mincinos este, căci cel ce nu iubește pe aproapele său, pe care îl vede, cum poate iubi pe Dumnezeu, pe care nu-l vede” (ap. Ioan 4, 20).

Și Dumnezeu nu primește rugăciunea celui ce urește pe aproapele său.

„Deci de-ți vei aduce darul tău la altar — zice M. Hristos — și acolo îți vei aduce aminte, că fratele tău are ceva contra ta, lasă acolo darul tău înaintea altarului și du-te de te împacă cu fratele tău și atunci vino și adă darul tău”. (Mateiu 5, 23—24.)

Dragostea către aproapele ne îndatorează ca pe cei neștiutori să-i învățăm, pe cei rătăciți să-i îndreptăm, pe cei năcăjiți să-i mângăiem, pe cei lipsiți să-i ajutăm și pe cei bolnavi să-i cercetăm, și ne obligă să iubim chiar și pe dușmanii nostri și să facem bine celor ce ne urăsc pe noi.

Dacă toți oamenii ar urma acestor învățături frumoase și folositoare, atunci în adevăr s'ar realiza cântarea îngerească a sfântului praznic de astăzi, adică și pe pământ ar fi pace și între oameni bunăvoire; ar perî dintre oameni certele, dușmăniile, lăcomia și răutatea; oamenii n'ar cunoaște nedreptatea, năcazul, lipsurile și supărarea; bogații ar ajutură pe săraci, iar săracii ar iubi pe cei bogați; atunci pentru siguranța vieții și avutului nostru, statul n'ar fi constrâns să susțină cu bani grei atâtea oficii de siguranță și atâtea temnițe pentru răufăcători și criminali.

Și ne-a mai învățat Mântuitorul Hristos, să nu ne îngrijim numai de hrana trupului, ci și de hrana sufletului.

„Nu vă adunați vouă comoară pe pământ — zice M. Hristos — unde no-

liile și rugina o strică și unde furii o sapă și o fură: ci vă adunați vouă comoară în ceriu, unde nici molie, nici rugina nu o strică și de unde furii nu o sapă, nici o fură. Că unde este comoara voastră, acolo este și inima voastră". (Mateiu 6, 19—21.) „Ce va folosi omului, dacă va dobândi lumea toată și își va pierde sufletul său, sau ce va da omul în schimb pentru sufletul său" (Mateiu 16, 26). Deci: „Căutați mai întâiu împărăția lui Dumnezeu și dreptatea lui și toate celelalte se vor adăuga vouă" (Mateiu 6, 33).

Insă ce vedem astăzi? Unii oameni s'au făcut pe sine idoli, trăind numai pentru poftele, plăcerile și lacomia lor. Și pentru satisfacerea patimilor lor n'au cinstite, n'au rușine de oameni și n'au nici frica lui Dumnezeu.

Acești oameni sunt creștini numai după nume. Sufletul lor e păgân și păgân e și modul lor de cugetare și toate faptele lor.

Făloșia, vanitatea, invidia, lacomia, dorul de a se îmbogăți cu ori și ce preț, răutatea, desfrânarea sunt lucruri păgâne izvorite din sufletele lipsite de credință și dragostea lui Dumnezeu și a deaproapelui.

Aceste păcate au îndemnat pe regele Irod să ucidă, ca la 14,000 prunci nevinovați în Vitleem; aceste păcate au ridicat crucea de răstignire pentru M. Hristos și tot aceste păcate despart pe bărbat de soție, pe mamă de prunci și pe preteni unii de alții și umplu temnițele cu răufăcători.

Și nu va fi pace pe pământ, nici mântuire și nici bunăvoință între oameni până nu vom urma învățăturilor și poruncilor dumnezeiești din toată inima, din tot sufletul și din tot cugetul nostru, pentru că aceste învățături sunt temeliea cea mai sigură și cea mai puternică a familiei, societății și a statului.

Și ca să auziți învățăturile evanghelice, ca să vă luminați cu lumina cunoștinței adevărate și să cunoașteți căile adevărate, cari duc la mântuire, vă sfătuiesc și vă îndemn să cercetați regulat sfânta biserică.

Din slujbele făcute la altarul Domnului se revarsă darul și binecuvântarea lui Dumnezeu asupra voastră, asupra copiilor, caselor și holdelor voastre. Deci cercați cu sîrguință acest dar al lui Dumnezeu, ca să vă ajute în necazuri și să sporească lucrurile voastre spre bine.

Trimiteți copiii regulat la școală, căci astăzi, fără carte și învățătură, nici zilerul nu mai poate trăi. Copilul fără învățătură este ca orbul lipsit de lumina ochilor trupești.

Dați copiii să învețe meserie, neguțătorie și industrie, pentru că aceste sunt astăzi cel mai sigur izvor de existență și stare bună materială. Să nu uitați, că câtă vreme aceste ramuri de ocupațiune omenească vor fi ținute numai de străini, românii vor rămânea străini și săraci pe pământul lor strămoșesc desrobotit cu atâtea jertfe de sânge.

Țineți cu sfințenie la credința voastră strămoșească, prin care v'ați ridicat și întărit și precum ați primit-o dela fericiții vostri străbuni, așa să o dați și voi de moștenire fiilor vostri, pentru că cel ce nu ține la legea părintească, nu-și iubește pă-

rinții, și cine nu-și iubește părinții, acela nici pe Dumnezeu nu iubește.

În timpul din urmă — precum știți — s'au înmulțit numărul prorocilor mincinoși, cari — după cuvintele Sf. Scripturi — vin la voi îmbrăcați în piele de oaie, adecă blânzi și umiliți, dar înlauntrul lor sunt lupi răpitori, cari cearcă prin tot felul de ispite viclene și promisiuni goale să vă amăgiască, spre a vă înstrăina de biserica străbună și a vă folosi spre scopurile lor păcătoase.

Fiți lucrători sîrguincioși și cumpătați. Învățați, să știți păstră, ce ați agonisit, pentru că fără păstrare și bună împărțire toată truda și osteneala voastră va fi zădarnică.

Nu lacomiți la câștigul și averea altuia, pentru că nu este dar și binecuvântarea lui Dumnezeu acolo, unde averea se câștigă cu vicleșug și nedreptate.

Supuneți-vă legilor și le păziți, pentru că toată stăpânirea dela Dumnezeu este. Numai debitoarele trăiesc fără legi și fără stăpânire.

„Cu iubire frățească iubiți-vă unul pe altul, cu cinstire împințați-vă unul pe altul" (Rom. 12, 10).

După toate acestea, vă poftesc din inimă, ca învățăturile, ce vi le-am dat cu toată dragostea, ce o am către voi, să le primiți și urmați cu aceeași dragoste, și vă poftesc, că praznicul Nașterii Domnului să vă fie spre folos și spre mântuirea sufletelor și trupurilor voastre. Amin.

Arad, la Sfintele sărbători ale Nașterii Domnului din anul 1921.

Al vostru tuturor  
de binevoitor  
*Joan J. Rapp*  
Episcopul Aradului.

**Cari sunt mijloacele prin cari problema religioasă ar ajunge la ținta sa finală, care e cunoașterea pe deplin a lui Dumnezeu?**

(Urmare.)

Cred că nu am abuzat de paciința D-lor Voastre, reînprospătând aceste chemări mesianice; izvoară nesăcate de învățătură și tărie sufletească, pentru îndeplinirea cu conștientitate o chemării noastre de preoți și învățători. Am mai făcut-o aceasta și pentru întărirea celor slabi de credință, cari nu dau destulă în-sămănătate chemărilor noastre și cari nu cred, că civilizația și mântuirea omenimei nu s'ar fi putut intrupă, fără îndeplinirea perfectă a acestor chemări, de către Isus și succesorii lui. Am mai făcut-o aceasta și de memento! că în minutul, când acești factori ponderoși își vor retrage concursul lor de lucrare, va urma îndată destrămarea și immoralitatea și întunerecul neștiinței va umbră pământul.

E prima ocaziune, când convenim, dela întregirea neamului încoace, pentru a analiza problemele, ce ni le declină chemarea noastră de preoți și învățători. Cred, că nu dau greș, dacă înainte de ce ne făurim viitorul plin de fericire, să privim macar pe un minut la trecutul îndepărtat și apropiat, ca la cel mai bun Nestor și să vedem ce ne va spune! Și ne va vorbi moșneagul așa: Voi străjeri neadormiți, cari veacuri dearândul ați purtat pe trupul vostru, smerenia neamului vostru: șuba, opinca și ițarii, iar în inimile voastre o ars, ca un foc nestâns șoptindu-vă în tăină unul altuia, aspirațiunile, dorin-

tele și visele de mărire a neamului vostru; voi cari în suferințele de veacuri a voastre și a neamului vostru din Bucovină și Cazanie ați știut picură tărie sufletească în inima Voastră și a neamului Vostru, voi cari în timpuri de pace, ca și în timpuri de războiu ați fost țelul spre care au fost îndreptată toată ura și urgia dușmanilor, voi cari ați așteptat cu mai multă ardoare „țara făgăduinței" și „pământul Canaanului" . . . atunci când veți călca mai întâiu pe acest pământ sfânt; după-ce l'ați sărutat, sărutare nefățărîtă, să nu vă amăgiți căutând după izvorul cel bogat și binecuvântat de unde curge lapte și miere, nici după viaa cea bogată, de unde se duce un strugure pe prăjini; ci luați în sufletul vostru, iară tăria lui Moisi, care a pribegit cu poporul său în pustie răbdând foame, frig, sete și golătate și care numai cu ochii a văzut din muntele Sinai „pământul făgăduit, până când la izvorul de unde „curge lapte și miere" a intrat triumfător altul și alții" . . . Voi însă nu desperați, nu fugiți dela posturile voastre, nu vă dați dreptul de întâietate pentru un „blid de linte"; nu vă schimbați chemarea sblimă cu titluri sunătoare, devenind din preoți și învățători harnici și buni funcționari slabi, timizi și tolerați. Fiind chemarea voastră una și aceeași, căile voastre se meargă paralel, sprijinindu-vă la vreme de nevoie, căci doar' lupta voastră n'a încetat nici în pământul făgăduinței și nu va înceta nici odată, căci lumina cu întunerecul, dreptatea cu minciuna, binele cu răul, vor sta într'un vecinic antagonism și într'o vecinică luptă.

Dacă și după-ce am ajuns pe pământul făgăduit mai avem de luptat împreună, atunci să delăturăm din programul de muncă devizele: școala e a învățătorului și biserica e a preotului și să convingem toată lumea, că școala și biserica sunt un bun comun pentru toți, care nu se poate despărți; iară oamenii statului trebuie să știe mai bine ca noi, că toate popoarele pomenite de istorie și-au văzut existența clătănându-se și civilizația pierind odată cu moartea ideilor de divinitate.

Deci primul mijloc prin care problema religioasă ar ajunge la ținta sa finală este *educația morală și culturală a poporului*. — De aceste roade însă nu ne vom bucura, dacă preotul și învățătorul nu va lucra în comun.

Al doilea mijloc imediat după acesta și în legătură cu acesta ar fi: *ridicarea preoției la un nivel cultural mai înalt*.

După-cum servește peatra de fundament la zidirea unei case, colibe, ori castel; astfel servește preotul de bază la ridicarea problemei religioase. Deci înainte de a trece la tratarea mai pe larg a punctului de sus, aflu necesar a arăta; ce este preotul, în sine, în ființa sa, în raporturile sale cu lumea și cu societatea, unde să învârte.

Cuvântul preot par'că n'are ranguri, par'că este o demnitate singulară, decând e lumea și cea mai cunoscută de popor sub numele de „părinte", tată al tuturor. El este mare cu cei mari și mic cu cei mici. În societate preotul este deopotrivă cu toate clasele de oameni și nimeni nu-i poate micșora autoritatea, dacă el însuși nu și-o știrbește. El este deopotrivă cu clasele de jos, prin a sa viețuire în sărăcie, prin zmerenia nașterii sale, prin plinirea faptică a prescriptelor evanghelice, cari spun apriat (Mateiu 26, v. 28) „că fiul omenesc nu a venit ca să-i servească lumea, ci ca el să-i servească și să-și deie sufletul său răscumpărare pentru mulți" Preotul adecă e tuturor de toate. — Este apoi preotul deopotrivă cu clasele de sus prin a sa curată purtare și conștiință, prin che-

marea sa sfântă, ce o are și prin cultura, ce ar trebui să o aibă preotul.

Preotul, așezat în centrul poporului, unde toate speranțele multimei, de toate vârstele să îndreaptă spre el spre a se împărtăși de cele dăntău necesități religioase în toate ocaziile vieții dela naștere până la moarte, — putem zice că preotul poate edifica și poate distruge, ba putem susține adevărul, că nimic nu poate face mai mare bine ori mai mare rău societății, decât preotul, care își îndeplinește ori nu își îndeplinește înaltele sale chemări preoțești, cari sunt morala religioasă și buna păstorie.

Având preotul o așa autoritate mare în societate, desigur, că și cercul de lucrare și activitate trebuie să fie mare și larg, și dacă nu e primul, trebuie măcar să țină paș cu recerînțele culturale, ce pretinde societatea unde să învârtă. Iar azi nu te poți prezenta cu succes, nici înaintea claselor de jos, cu atât mai puțin înaintea claselor de sus, decât fiind stăpân pe o bună doză de cultură și știință. Deci ridicarea preoției noastre la un nivel mai înalt de cultură este o recerînță a timpului și o necesitate arzătoare pentru cultura și biserica neamului nostru.

Arheologia biblică și istoria bisericească ne învață, că la organizarea societăților omenesti și la începutul celor mai vechi civilizațiuni s'au văzut conlucrând și preoții. În India regii împărțeau dreptatea poporului cu ajutorul preoților. În vechiul Egipt, preoții erau sfetnicii imediați ai regilor. Tot arh. biblică ne spune că la Evrei, guvernământul fiind teocratic, preoții erau ministrii regilor, interpretând voia lui Iehova. Din acestea se poate constata, că preoția la cei vechi a fost o castă privilegiate și în toate timpurile vechi au fost primii dignitari pe lângă capetele încoronate. Ni-se impune deci întrebarea, cari au fost meritele acelor preoți, prin cari au putut ei câștiga așa demnități înalte sociale? Ist. bisericească și Arheologia biblică ne răspund clar că: cultivarea științelor. Ei cunoșteau adecă toate științele de atunci; erau astronomi, geometrii, medici, filozofii scriitorii, cetitorii scrierilor eroglife interpreti ai misterilor naturii și voinței zeilor.

(Vaurmă).

## Cerc religios în Șomoșcheși.

Un lucru bun și frumos a fost în trecut, e și azi, așa numitele misiuni în popor ori cercuri religioase.

Azi în toată ziua cetim despre fărâdelegi, păcate săvârșite de toți și toate, cari sunt efluxul războiului trecut. Cu ce s'ar putea acestea împedea? Numai biserica prin astfel de misiuni va putea pune stavilă multelor rele ce bântue omenimea.

Însufletitii de acestea preoția ortodoxă excurge prin diferite parohii și în cercuri religioase combate răul.

Așa și despărțământul Asociației Andr. bar. de Șaguna din Cermeiu la 12/25 Dec. a. c. a ținut ședința sa în comuna Șomoșcheș cu un program bogat. Ședința a fost înălțătoare, prezent fiind și primpretorul Tratan Suciu, de toți cinstit și iubit, Pavel Dârlea prof. și Ioan Cocuban preot și toți din Ineu. Vorbind dl. primpretor a îndemnat poporul la colectare pentru liceul edificând în Ineu, iar P. Dârlea a vorbit despre „Cultură.” Poporul i-a ascultat cu mare atențiune.

Poporul însetat după ce e bun s'a prezentat în biserică cât și în școală în număr de 500—600 înșii.

Așteptând mângăierea sufletească din partea preoției, prin diferitele funcțiuni, slujbe, festânii, maslu, părastase pentru cei căzuți în războiu.

Poporul din Șomoșcheși, care în toate împrejurările și-a iubiți biserica, școala și-a manifestat-o și acum. Ordinea, liniștea, disciplina, care a arătat o în aceasta zi, le a servit de onoare.

Și preoția prezintă cu însufletire și a îndeplinit funcțiile.

A luat parte păr. Ioan Popoviciu din Berechii, care ca președinte a condus bogatul program, rostind o predică frumoasă în biserică, George Popoviciu par. în Talpoș, a săvârșit festânii, funcții, slujbe prin comună celor, cari din cauza slăbiciunilor nu au putut veni la biserică.

La sf. liturghie, maslu, părastase pe lângă președinte a servit preotul din loc Simion Bulcu, Petru Mihuiț din Vădas și Cornel Magier din Cermeiu, sfârșindu-se la oare 1, poporul cu toate acestea s'a exprimat, că „și până seara ascultăm bucuros, așa ne place.”

Masa s'a luat la păr, Simion Bulcu. După masă ne-am adunat cu toții la școală, unde după deschiderea ședinței a disertat păr. Cornel Magier din Cermeiu, despre „iubirea creștină” așa de frumos, încât onoare și cinste i-se cuvine, iar asupra poporului a făcut o impresie neuitată. A vorbit cum trebuie un preot să vorbească.

La reușita cercului rel. foarte mult a contribuit și corul din Șicula, care în frunte cu vrednicul lor preot Iustin Monția, primarul, perceptorul, din depărtare de 20 chilim. necruțând osteneala a venit, cântând foarte frumos responsurile liturgice și la adunarea poporală.

Exprimăm mulțămintă tuturor preoților prezenți, primpretorului, învățătorilor din Cermeiu Tau și Flore, din Apateu M, Pârva, preaum și învățătorului din loc care după o pregătire scurtă cu copii a satisfăcut publicul. Mulțămintă li se cuvine membrilor casei culturale din loc pentru osteneala avută cu încvartirarea coriștilor, trăsurilor și a celorlalți străini. În urmă exprim mulțămintă d-lui preot din loc S. Bulcu la a cărui sfat s'a făcut toate și poporul s'a purtat atât de frumos, încât asupra celor prezenți a făcut o impresie plăcută.

Șomoșcheși la 29 Dec. 1921.

*Teodor Apatean,*  
învățător.

## Aviz!

A apărut: *Calendarul Diecezan din Arad pe anul 1922.* Conține: Cronologia. Sărbători și alte zile schimbăcioase, Posturile, Deslegări de post, Parastase oficiale, Sărbători naționale, Zile de repaus, Regentul anului, Anotimpurile, Partea calendaristică, Șematismul diecezei ort. rom. a Aradului, Genealogia familiei domnitoare, Taxele de postă, telegraf și telefon, Consemnarea târgurilor din Crișana, Banat, Ardeal și vechiul regat, Timpul cât poartă animalele, Timpul vânatului și o parte literară instructivă, Împodobită cu mai multe clișee.

Prețul unui exemplar cu șematism 6 Lei, iar cel fără șematism 4 Lei + 1 Leu 35 bani pentru francatura recomandat. *Revânzătorii beneficiază rabat.* Se poate comanda contra bani gata, sau cu rambursă, dela Librăria Diecezană din Arad.

## Monografia comunei Mândruloc.

— Istoricul comunei. —

(Urmare.)

Gârla înse s'a făcut fluviu puternic, peste care oameni treceau acum cu luntrițe și cu compă, mânată cu lopeți, sau vâsle, pentru că hotarul comunei Mândruloc a rămas până la Saradin. Pământul rămas din Mureș și-l'a însușit erariul („cămara” cum îl numiau oamenii), iar locuitorii au început a sădi pomi pe părțile lor: pruni bistriți și roșii, meri și peri, pentru că pământul era minunat de bun pentru asemenea cultură, fiind format din revărsările apelor, o compoziție de noroaie și nisip. Erariul pe pământul rămas în stăpânirea lui, aproape o mie de jughere catastrale a sădit pădure: frasini, ulmi și stejari, care în legătură cu calea din comunele vecine se estindea până la Pecica.

Spre nord dela sat, până la Pănadul-nou depărtare de opt kilometri, își aveau oamenii pășunea pentru cai și vite și pământurile pentru arat și sămănat, în total 4500 jughere catastrale. Un șes frumos, dantelat în zare, la răsărit de dealurile promontoriului, iar la meazăi scaldat de apele Mureșului.

Aceasta era situația comunei după emigrarea sârbilor la anul 1772 și așezarea noilor coloniști români. Cum acum românii erau în majoritate, ei își vor fi impus limba lor și preotul Mihăilă Popoviciu dacă ar și fi fost sârb, dar fata și-a măritat-o după român, probabil a mers cu curentul. Sârbii rămași aici, o mână de oameni, ca familia „Nedici” sub influința numărului covârșitor al Românilor, s'au romanizat și de aci înainte se numesc „Nedescu.” Aceasta, soarte au avut-o și celelalte familii de aici și din toate celelalte sate, până la Arad.

La anul 1797 e preot român aici Giurgiu Bosgan, a cărui tată ar fi fost un feliu de șef militar. După moartea lui au urmat fiii: Gheorghe și Nicolae. Familia preotului Nicolae s'a strâns și matricula botezaților scrisă cu litere cirile, începând dela anul 1820, e mărturie, ca Gheorghe a păstorit până la anul 1833, lăsând trei fii: Pavel, Ioan și Petru, urmându-l imediat Pavel Bozgan, iar la anul 1845 îl aflăm pe ambii Pavel și Ioan, preoți în Mândruloc, iar Petru învățător într-o comună sus pe valea Mureșului.

Cum am mintit mai sus, gârla pe care au început a curge toate apele Mureșului, s'a făcut fluviu puternic, care tot mereu a măcinat țărnișii înalți și amenința acum satul. Făcute intervențiile convenite s'a designat locul satului nou și s'au măsurat intravilane a) 800 st. □ pentru 300 de numere de case, unde este astăzi situat satul. Oamenii pe la anul 1810—1815 au început a-și zidi case și a se muta mereu, rămânând mai târziu în „satul bătrân” numai biserica, cercetată în domineci și sărbători de credincioși.

Cum aceasta stare multă vreme nu se putea tolera, la anul 1852 s'a început zidirea bisericii în locul rezervat din mijlocul satului și s'a terminat la anul 1854, costând după contractul din archiva parohială 8000 florini, iar la anul 1857, juratul Mihăilă Popi, fiindcă biserica s'a zidit din veniturile comunale, își dă socoteala, aprobate fiind și spesele cu înălțarea crucii și sfintirea bisericii în suma de 160 florini. Cărămida bisericii din „satul bătrân” s'a folosit pentru zidirea unei aripi a casei comunale edificată la anul 1817 și carea acum nu mai era indostulitoare pentru trebuințele satului.

(Va urma.)

## Către abonați.

Aducem la cunoștința abonaților noștri, că Venerabilul Consistor prin rezoluția, Nr. 3615—1921, a urcat prețul abonamentului pentru organul său oficial „Biserica și Școala” la 40 lei pe an, cu începere dela 1 Ianuarie 1922. În consecință rugăm onoratele oficii parohiale și pe toți abonații noștri, ca în viitor să ne trimită în costul abonamentului suma indicată mai sus.

În considerarea faptului că abonamentul de 40 lei la an, nici pe jumătate nu acopere cheltuielile împreunate cu editarea foii, sperăm că onorații noștri abonați se vor grăbi a achita la timp această sumă, ca astfel espedarea să nu sufere nici-o piedecă.

Administrația.

## INFORMAȚIUNI.

Urăm colaboratorilor și cetitorilor noștri sărbători fericite.

**Redacțional.** Piedecile, pricinuite de dificultăți tehnice și materiale, ce au însoțit în timpul din urmă apariția acestui ziar, m'au determinat să mă retrag dela conducerea lui.

Timp de 4 ani și 3 luni am îndeplinit onorifică însărcinare de a gira acest organ venerabil al dieceziei Arad, înființat pentru apărarea și promovarea intereselor noastre bisericești și școlare în vremuri însuflețite de un înalt idealism. Cum am păzit credința și iubit adevărul, ori de am fost ostaș credincios bisericii și neamului meu și pe acest teren al vieții noastre publice în zile de urgie și situații grele, las să judece posteritatea.

Când părăsesc redacția acestui ziar țin să mulțimesc din inimă acelor bărbați distinși, preoți și învățători, cari prin prețioasa lor colaborare m'au sprijinit în nizuința mea de a mă apropria de suflul înaintașilor mei dela această tribună și să doresc urmașului meu voie de muncă, incununată cu deplin succes.

Dr. T. Botiș.

**Alegere de preot.** Duminecă, în 5/18 Dec., s'a îndeplinit postul al 3-lea de preot din parohia centrală Arad. Ales a fost cu totalitatea voturilor pâr. Alexiu Popovici, fost paroh în Bichiș (Ungaria), care refugiat fiind, a administrat și până acum această parohie și prin calitățile sale pastorale și activitatea dezvoltată a câștigat inimile credincioșilor din Arad.

† **Iosif Vuculescu.** Veteranul paroh din Șoimoș, Iosif Vuculescu, a adormit în Domnul Vineri, în 10/23 Dec., în anul al 84-lea al vieții și în al 49-lea de slujitor la altarul Domnului. Răposatul a fost o figură venerată a clerului nostru diecezan. După absolvirea studiilor teologice a servit timp de 5 ani ca notar, instituit de prefectul de pie memorie al județului Arad, Gheorghe Popa. Introducându-se după transacțiunea din 1867 limba ungurească în oficii, a părăsit carieră lumească și s'a întors la preoție. Ca paroh în Șoimoș a îndeplinit timp de 15 ani și funcțiunea de inspector școlar confesional în circumscripția Șoimoș. Pentru meritele câștigate pe terenul pastoral în școlar a fost distins cu brâu roșu. Odihnească în pace!

**Prefect nou.** Dl Dr. Eugen Beleş, subprefect al județului Arad, a fost numit de prefect al orașului și județului Arad. Instituire de prefect a d-lui Dr. Beleş a produs o vie satisfacție în cercurile aradane, fiind d-sa cunoscut de un bărbat cinstit, corect și deplin versat în chestii administrative.

**Episcop militar.** Părintele Dr. Vasile Saftu, vrednicul protopop al Brașovului, a fost numit episcop al clerului militar. Noul episcop va purta titlul de „Episcop de Alba Iulia.” Dorim noului arhipăstor vieață îndelungată.

„Gazeta Oficială” pentru Ardeal și Bănat, înființată de fostul Consiliu dirigent și-a încetat apariția cu începere dela 1 Ianuarie n. 1922.

**Revista literară „Cozînzeana,”** care încetase în cursul războiului va apărea în curând în Cluj, sub conducerea dlui Bornemisa. Doritorii pot cere numere de probă dela Administrația revistei „Cozînzeana” Cluj, strada Regina Maria Nr. 11.

**Mulțămîta publică.** Prin aceasta aducem mulțumită tuturor rudeniilor și cunoscuților, cari din privilegiul trecerii la cele eterne a neuitatului nostru tată și tată moș, a preotului Iosif Vuculescu din Șoimoș, ne-au mângăiat cu cuvântul ori în scris. Familia Vuculescu.

**Mulțămîta publică** Din privilegiul trecerii la cele eterne a neuitatului preot Iosif Vuculescu din Șoimoș, pentru „fondul clopotelor” ca răscumpărare de cunună au dăruit următorii: Titus Vuculescu 100 lei, Maria Turcu 100 lei, Livia Țiucra 50 lei, total: 250 lei. Prin aceasta li-se exprimă mulțămîta: Ilie Chebelevu preot.

**A apărut:** Calendarul Asociațiunii pe anul 1922, întocmit de dl. I. Georgescu, secretarul literar al „Asociațiunii” cu colaborarea domnilor: I. Agârbiceanu, Artur Gorovei, N. Iorga, Sabin Oprean, Volbură Poiană, Aurelia Pop, Dr. G. Preda, Romul Simu, I. U. Soricu, etc. Calendarul împodobit cu 11 clișei măi cuprinde, afară de partea calendaristică și târgurile din Transilvania și vechiul regat, precum și noul tarif postal, telegrafic și telefonic în vigoare dela 1 August 1920. Prețul pentru abonați 2 lei, pentru neabonați 5 lei. (Abonați sunt cei ce trimit înainte abonamentul la „Biblioteca populară a Asociațiunii” Sibiu, strada Saguna Nr. 6.) De vânzare la Librăria Diecezană.

## Concurse.

În baza autorisării Ven. Consistor diecesan de sub Nrul 2514/1921, prin aceasta să publică concurs cu termen de recurgere de 30 zile pentru îndeplinirea parohiei vacante din Săvirșin, pe lângă următoarele condițiuni:

1. Parohia este de clasa I. În lipsa recurenților de această clasă să vot admite și recurenții calificați pentru parohii de cl. a II-a.

2. Venitele parohiei sunt: a) Folosința unui intravilan de cca un jug. catastral în Săvirșin; folosința grădinei din Vinești și a extravilanului de cca 1200 st. patrați din Halaliș; b) Stolele legale; c) Birul preoțesc; d) Întregirea dela stat.

3. Casă parohială nu există, deci de locuință să va îngriji parohul.

4. Alesul va catehisa elevii școalelor primare din comună. Ceiece reflectează la această parohia să-și trimită recursele lor adresate comitetului parohial din Săvirșin și ajustate cu documentele necesare la oficiul parohial din Radna, iar dânsii, în termenul concursual și cu observarea dispozițiilor regulamentare să se prezinte în sfta biserică din localitate spre a să arăta poporului.

Din ședința dela 25 Iulie (7 aug.) 1921.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: Procopie Givulescu, protopresbiter.

—□—

3—3

În conformitate cu ord. Ven. Cons. de sub Nr. 2358/1921 prin aceasta se escrie concurs pentru îndeplinirea postului învățătoresc vacant dela școala elementare ort. rom. din B. Comloș

cu termen de recurgere de 30 zile dela prima publicare în organul oficial „Biserica și Școala”.

Salarul împreună cu acest post este următorul: 1. Dela comuna bisericească 600 lei anual. 2. Întregirea salarului învățătoresc dela stat: 3. Cvarțir în natură constător din 3 chilii cuină, antișambră, cămară, pivniță, în curte faceturile necesare. 4. Grădină intravilană de 400 stângini □. 5. Dela înmormântări taxa uzuată. 6. Pentru scripturistică 20 lei. 7. Pentru conferința învățătorescă dacă va lua parte 50 lei. 8. Alesul învățător va avea să conducă strana dreaptă să instrueze băieții dela clasele superioare în cântăriile bisericești prescise și să instrueze băieții dela școala de repetiție fără altă remunerație. 9. Îngrijirea de dinlăuntru a cvarțirului învățătoresc cade în sarcină alesului. 10. Conducătorii de cor vor fi preferiți.

Doritorii de a ocupa acest post învățătoresc vor avea să-și înainteze rugărilor de concurs, adresate com. par. din B. Comloș, Prea on. oficiu protopopesc ort. român din B. Comloș având a se prezenta în sf. biserică din B. Comloș în cutare Duminecă ori sărbătoare pentru a-și arăta dexteritatea în cant și tipic.

Din ședința comitetului parohial ort. român în B. Comloș ținută la 11/24 Iunie 1921.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: Dr. Ștefan Cioroianu, protopop.

—□—

3—3

Pentru îndeplinirea postului vacant dela școala confesională gr. or. română din comuna Budinț, tractul Belințului, se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Biserica și Școala.”

Emolumentele sunt: 1. Locuință cu 2 odăi, cuină, cămară, grajd și un intravilan de 600 □. 2. Salar fundamental dela comună, din cassa cultului 420 lei. 3. Pentru conferință 25 lei. 4. Pentru scripturistică 40 lei. 5. Ajutor dela stat, pentru care parohia nu garantează. 6. Adusul lemnelor (cărăușia) până la 5 metri gratis. 7. Dela înmormântări, unde va fi poftit 5 lei. 8. Pentru încălzirea și curățirea locuinței învățătoresci se va îngriji însuși învățătorul, iar pentru sala de învățământ comuna bisericească. 9. Alesul e obligat a conduce cantoratul în sf. biserică și a instrui elevii școalei în răspunsurile liturgice, fără altă remunerațiune. 10. Cei ce vor fi apti a conduce corul, vor fi preferiți.

Doritorii de a ocupa acest post, sunt poftiți a-și înainta cererile de concurs comitetului parohial din Budinț, pe calea oficiului protopresbiteral din Belinț și să se prezinte în vro Duminecă sau sărbătoare în sf. biserică spre a-și arăta dexteritatea în cântare și tipis.

Comitetul parohial.

În înțelegere cu mine: Gherasim Sârbu protopresbiter.

—□—

3—3

## Aviz.

Prin aceasta aducem la cunoștința on. public, că

## Croitoria Diecezană

(Strada Eminescu Nr. 35) și-a reînscut activitatea.

### Pimește

pentru renovare, transformare, întoarcere: haine civile și îmbrăcăminte preoțești. Confeționează: haine civile, ornate bisericești, prapori, steaguri, epitafe, perdele, măsaie etc. etc. :: :: prompt și pe lângă prețuri convenabile.

Cu stimă:

Librăria Diecezană, Arad.

Cenzurat: V. D. A. R. L. E. A.